

»multiple personality disorder». Denna typ av minnesförlust är väsentlig att skilja från den organiskt utlösta amnesin, vilket också beskrivs noggrant.

Vid den psykogena amnesin är en återhämtning möjlig – minnet kan återvänder. Det mest karaktäristiska för denna typ av amnesi är, enligt författaren, att den är tillfällig och omfattar själva den traumatiska händelsen och ibland personens egen identitet.

Normal respons

Kapitel åtta har en mer kriminalpsykologisk karaktär. Kunskaper om våldsbrottslingens sätt att handskas med sina minnesbilder kan emellertid ge väsentliga bidrag till förståelsen av psykologin kring traumatiska minnen.

Såväl normalpsykologiska som patologiska sätt att bearbeta den traumatiska minnesupplevelsen redovisas i kapitel nio. Med utgångspunkt från Mardi Horowitz' beskrivning av traumatiska stressreaktioner beskrivs de patologiska motsvarigheterna till olika typer av normal respons på en traumatisk händelse. Detta utvecklas förtjänstfullt med särskild tonvikt på traumatiska minnen. Författaren skiljer tydligt på effekterna av medievåld och den direkta exponeringen vid t ex katastrofsituationer uppdelat på akuta reaktioner, efterreaktioner och posttraumatisk stressstörning. Ett särskilt avsnitt ägnas åt barns reaktioner och upplevelser av katastrofer.

Det är viktigt att förstå olika orsaker till minnesstörningar i samband med traumatiska upplevelser, t ex hur depressiva störningar och ångesttillstånd kan påverka förmågan att minnas. Hur minns man känslor och smärta? Dessa aspekter finns beskrivna i ett särskilt kapitel.

Tunnelminne

I det avslutande kapitlet redovisas neurofysiologiska aspekter på trauma och minne, t ex om sambandet mellan arousal och beteenden. Vidare diskuteras hur förändringar i halten av stresshormoner, arousal och minnesfunktioner förhåller sig till varandra. Begreppen uppmärksamhet och tunnelminne är av särskilt intresse för att förstå hur man hanterar den traumatiska upplevelsen och hur denna hanteras av minnet. Om ett minne kan plockas fram eller ej styrs bl a av psykologiska mekanismer såsom bortträngning.

Jag vill varmt rekommendera

dera denna välskrivna och genomarbetade bok åt alla som vid sina patientkontakter konfronteras med olika aspekter av minnets psykofysiologi. Särskilt viktig är boken för dem som både i det akuta skedet och i senare faser möter patienter som har upplevt psykiska trauman. •

Självbibliografi som tillhör kirurgins historia

Francis D Moore. **A miracle and a privilege. Recounting a half century of surgical advance.** 451 sidor. Washington DC: Joseph Henry Press, 1995. Pris \$ 29.95. ISBN 0-309-05188-6.

Recensent: professor Sven Erik Bergentz, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Det är under andra hälften av detta århundrade som de stora framstegen inom kirurgin har gjorts: öppen hjärtkirurgi, organtransplantationer, implantation av nya leder och blodkärl samt, inte minst, förståelse för det metaboliska svaret på operativt och accidentellt trauma mot organismen. Det sistnämnda har gjort att stora operativa ingrepp nu kan göras med en tidigare okänd säkerhet.

Francis Moore har upplevt alla dessa framsteg, han har medverkat i många, och han är själv ansvarig för några av de viktigaste. Han föddes 1913, samma år som Peter Bent Brigham Hospital grundades i Boston för att locka Harvey Cushing till Boston och Harvard. Det var Cushings professur som Moore fick vid knappt 35 års ålder 1948, och som han innehade i nära 30 år.

Från anatomi till biokemi

Moore personifierar mer än någon annan kombinationen kirurg-forskare. Hans stora insats var de kvantitativa studier han gjorde av det metaboliska och endokrina svaret på trauma. Därmed lade han grunden för »The metabolic care of the surgical patient», som titeln lyder på hans mest kända bok.

NYA BÖCKER

Francis D Moore på omslaget av Time Magazine 1963, då han presenterades som den ledande representanten för den moderna kirurgin.

Han var den förste som med hjälp av radioaktiva isotoper lyckades bestämma kroppens totala innehåll av vatten och elektrolyter vid hälsa och sjukdom. Genom sina arbeten kom han att ändra inriktningen på mycket av den kirurgiska forskningen från anatomi och fysiologi till biokemi.

Som professor och »surgeon-in chief» vid Peter Bent Brigham Hospital initierade Moore redan 1948 det transplantationsprogram som 1990 gav sjukhuset och Harvard Nobelpriset i medicin genom Joseph Murray. Här agerade han som ledare och chef, som stödde och stimulerade, men också tog på sig ansvaret då det tidvis ganska kontroversiella projektet utsattes för kritik.

Francis Moores bok är hans självbiografi, men den är lika mycket en skildring av kirurgins historia under andra hälften av detta århundrade. Det är också en beskrivning av kirurgisk forskning och kirurgiskt utvecklingsarbete då det är som bäst.

Moore var verkligen i första hand intresserad av sjukvård och att ta hand om patienter. Detta präglade hela hans insats som kirurg, forskare och lärare. Han levde mer än någon annan upp till de slagord som fanns på väggarna i hans laboratorium: »Be not slow to visit the sick» och »We are not doing research on the patient but for the patient». •

Att organisera en lyckad konferens

Ingegärd Lindquist. **Konferensboken.** 168 sidor. Stockholm: Liber. Hermods, 1995. Pris ca 350 kr. ISBN 91-23-012-120-2.

Recensent: professor Frank Wollheim, reumatologiska kliniken, Lasarettet, Lund.

Den som haft förmånen att deltaga i något Fernströmsymposium vet att de förutom vetenskaplig nivå i världsklass också präglas av organisatorisk perfektionism. Planeringen och genomförandet leds av Ingegärd Lindquist, kanslidirektör för Erik K Fernströms Stiftelse i Lund.

Jag har ofta känt en ångest inför större möten, att viktiga ting skall glömmas bort, att tidsschemat skall spricka, att det hela blir för dyrt, att kongressbyrån skötar upp mig, att byrån inte förstår de blivande delegaternas särart osv.

Ledare med överblick

Ingegärd Lindquist har lyckats med konststycket att göra en njurbar och översiktlig bok, där allt det »triviala» men viktiga som måste klaffa före, under och efter mötet faller på plats. Som i andra sammanhang är resultatet beroende av att det finns en ledare med överblick och förmåga att delegera. Allt förutsätter kunskap och framförhållning.

Boken innehåller cirka 165 sidor, av vilka 25 är bilagor med tidsplaner, budgetformulär, brevprototyper, offertförfrågningar m m. Planeringsavsnittet är översiktligt indelat, börjar 18–12 månader före konferensdatum och slutar med avsnittet »1 dag kvar». Det finns en sida med litteraturhänvisningar, men den som har Lindquists nya bok behöver ingen annan litteratur.

Alltså – alla ni som planerar att arrangera konferenser, kongresser eller möten, skaffa omgående »Konferensboken». Det är en löande investering. •

Adressera korrespondens om nya böcker och recensioner till:

Bokredaktionen, Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm.